

<https://doi.org/10.62837/2025.5.201>

MƏMMƏDOVA ZEMFIRA ƏLƏKBƏR Q.

zmemmedova@amu.edu.az

MƏMMƏDOVA ŞƏHLA YUSUF Q.

smammadova@amu.edu.az

ƏLİYEVƏ SAMİRƏ HAFİZ Q.

seliyeva3@amu.edu.az

Azərbaycan Tibb Universiteti Xarici Dillər kafedrası

MÜASİR İNGİLİS DİLİNDƏ MÜRƏKKƏB TAMAMLIQ, ONLARIN SİNTAKTİK VƏ SEMANTİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Açar sözlər: *mürəkkəb tamamlıq, semantika, ingilis dili, feil, konstruksiya, tədris, sintaktika.*

Bu məqsədlə müasir ingilis dilində mürəkkəb tamamlıq konstruksiyaalarının sintaktik və semantic xüsusiyyətləri tədqiq olunur. Mürəkkəb tamamlıq, əsasən, feilin tamamlıqla birlikdə işlənərək əlavə informasiya verməsi və ya gümlədəki digər komponentlərlə münasibət qurması nəzərdə tutulur. Araşdırmada müxtəlif feil tipləri ilə işlənən mürəkkəb tamamlıqların cümlədəki funksiyalar, onların quruluş formaları və məna daşdığı mənalara analiz olunur. Həmçinin ana dilli ingilis dili olan olmayan şəxslərin konstruksiyalardan istifadə müqayisəli şəkildə təhlil olunur. Burada məqsəd mürəkkəb tamamlığın dilin strukturunda oynadığı mühüm rolunu, onun öyrənilməsi və tədrisi zamanı qarşıya çıxacaq dərinlikləri aşkar etməkdir. Müasir ingilis dilində mürəkkəb tamamlıq konstruksiyaaları, feilin əlavə obyektə birlikdə işlənməsi və cümlədə semantic və sintaktik funksiya danışıması baxımından önəmli bir mövzu olur. Mürəkkəb tamamlıq konstruktorları dilin daha mürəkkəb və ifadəli olmasını təmin edir. Həmçinin dilin tədrisində və öyrənilməsində xüsusilə yer tutur. Bu məqalənin məqsədi mürəkkəb tamamlığın sintaktik və semantic xüsusiyyətlərini təhlil etmək müqayisəli şəkildə tələbələrə çatdırmaq olur. Mürəkkəb tamamlıqların tədrisi tələbələr üçün çətin məsələdir. Çünki bu konstruksiyaalar dilin daha mürəkkəb və strukturlaşmış hissələrindəndir. Tələbələr feili düzgün seçmək onun tamamlığını düzgün qurmaq və feilin sintaktik strukturlarını başa düşməkdə çətinlik çəkə bilərlər. Müəllim tələbələrə düzgün feil çəkməkdə, feil – tamamlığın mürəkkəb sabir bir halda işlədilməsinə kömək etməlidir.

Mürəkkəb tamamlıq konstruksiyaalar, sintaktik cəhətdən sadə olsa da semantic olaraq çoxqatlı və zəngin məna daşıyır. Bu konstruksiyaalar feilə əlavə məlumat verir, hansı ki, bu məlumat cümlənin mənasını dərin və konkret edir. Mürəkkəb tamamlıqların tədrisi, ingilis dilini öyrənən tələbələr üçün çətin bir məsələdir, çünki bu konstruksiyaalar dilin daha mürəkkəb və strukturlaşmış hissələrindəndir. Tələbələr feili düzgün seçmək, onun tamamlığını düzgün qurmaq və dilin sintaktik

strukturlarını başa düşməkdə çətinlik çəkə bilirlər. Məsələn, *The let lit me go* (O, mənə getməyə icazə verdi). Bu cümlədə “let” feilinin istifadəsi tələbənin diqqətini feilin idarə etdiyi tamamlığa yönəldir. Bu cümlənin tədrisində “let” feilinin arxasında gələn də ona bağlı olan hərəkətin mənasını anlamaq vacibdir.

I heard İm speak (Mən onu danışarkən eşitdim). *I heard her speaking* (Mən onu danışan zaman eşitdim). Hər iki variant düzgündür (1 səh. 7-8). Feillərin semantic təhlili: *The* (subyekt) feilin fəaliyyətini həyat keçirən, *made* (feil) fəaliyyət (mə). (birinci tamamlıq), fəaliyyətin təsir etdiyi şəxs *cry* (ikinci tamamlıq) (feilin fəaliyyətinin nəticəsi). Bu tip cümlələrdə semantic fərq əsasən, o cümlədən çıxarılan mənaya görə dəyişir. “Cry” feilinin mənası yalnız ağlamağı deyil, həm də ağlamanın necə baş verdiyini və kim tərəfindən meydana gəldiyini ifadə edir. Həmçinin müxtəlif feil tipləri ilə işlənən mürəkkəb tamamlıqların cümlədəki funksiyaları, onların quruluş formalarını və mənaca daşdıqları sözlər təhlil edilir. Tələbələrə tədris zamanı bu feillərin konstruksiyaları aşılır və müqayisəli şəkildə öyrədilir. Mürəkkəb tamamlığın dilin strukturlarında oynadığı rolu, onun öyrənilməsi və tədrisi zamanı qarşıya çıxan çətinlikləri aşkara çıxarmaq və hər bir sahədə effektiv tədris metodları irəli sürməkdir. *He saw her leave the room*. Burada *He* (subyekt), *saw* (feil), *her* (birinci tamamlıq).

Mürəkkəb tamamlıqda feil “seen” hər iki tamamlığın doğru yerdə yerdəyişməsini təmin edir, yəni birinci tamamlıq (*her*) öz əksini feilə göstərilən tamamlıq isə feilin fəaliyyətinin necə baş verdiyini izah edir. Bu cümlədə “leave the room” konstruksiyası “her” ilə birlikdə bir tamamlıq təşkil edirsə feilin (*save*) tamamlayıcı funksiyasını yerinə yetirir (2 səh.11-13). Burada mürəkkəb tamamlığın sintaktik funksiyalarını qeyd etmək mümkündür. Mürəkkəb tamamlıq konstruksiyaları feili əsas cümlə elementlərinə əlavə bir element (tamamlıq) əlavə etməsi ilə yaranır. Bu əlavə element, əsas cümlə üzərində semantik və sintaktik təsir göstərir. Nümunədə göstərilən kimi, *the sveet her leave the roov* (o onu otağı tərk edərkən gördü) (3 səh. 20-21). Mürəkkəb tamamlığın semantik aspektlərini, cümlə içərisində bu konstruktorların hansı mənanı yaratdığı, hansı kontekstdə istifadə edildiyi, tamamlığın feilə əlavə etdiyi mənalər və ya informasiyalar nəzərdən keçirildi. Məsələn, mürəkkəb tamamlıqların semantik rolu mənada yaranan dəyişikliklər, ümumi və xüsusi mənalərin təhlilləri göstərilmişdir.

Həmçinin mürəkkəb tamamlığın tərkibindəki konstruktiv birləşmələr həm semantik, həm də sintaktik cəhətdən təhlil edilmişdir. Mürəkkəb tamamlığın tədrisi və öyrənilməsi tələbələrdə müəyyən qədər maraq əmələ gətirir. Mürəkkəb tamamlığın dilin tədrisində rolu və tədris metodları qeyd edilmişdir. Müasir tədris metodları və yanaşmalarının mürəkkəb tamamlığın öyrənilməsinə necə təsir etdiyini biz qrammatika dərslərində aşılayırıq. Mürəkkəb tamamlıqlar, əsasən hərəkətin kim tərəfindən və ya necə həyata keçirildiyini ifadə etmək üçün işlədilir. Bu strukturlar cümlələrə daha çox dəqiqlik gətirir.

1) I heard him singing in the garden. (Mən onu bağçada mahnı oxuduğunu eşitdim).

2) The worried them playing football. (O onların futbol oynadıklarını gördü).

3) They at us go early. (Onlar bizim erkən getməyimizə icazə verdilər) (4 səh. 28-29).

Mürəkkəb tamamlıqda feil obyektinin yanında bir neçə söz birləşməsi və ya cümlə yer ala bilər. Bu strukturlar əsasən müəyyən feil və bağlayıcı sözlərdən sonra istifadə olunur. Bu konstruksiyaların öyrənilməsi və tədrisi tələbələr üçün vacibdir, çünki mürəkkəb tamamlıqlar dilin ifadə etmə qabiliyyətini artırır. Təlimin mərhələlərində bu konstruksiyaların tədris metodlarının inkişafında mühüm rol oynaması qeyd olunmuşdur.

Mammadova Z.A.

Mammadova Sh. Y.

Aliyeva S. H.

COMPLEX OBJECT IN MODERN ENGLISH ITS SYNTACTICAL AND SEMANTICAL FEATURES

S U M M A R Y

Key words: *syntax, Semantics, English language, verb, constructions, componentize, analysis*

This article explores the syntactic and semantic features of complex object constructions in modern English. A complex object refers to structures in which a verb is used with an object that provides additional information. It interacts with other elements of the sentence. The study analyzes the structural forms and semantic roles of these constructions across different verb types. It also includes a comparative analysis non native and non – native speakers of English use complex objects. The aim of this article is to highlight the role of complex objects in language structure, identify challenges in their acquisition and teaching, and propose effective instructional approaches for this area.

The complex object is a grammatical construction used to express that someone causes another person to do something or perceives an action done by someone. Used after verbs of perception and passive causative verb. The complex object is a syntactic construction in English grammar in which an object is followed by an infinitive verb or particle showing that someone causes perceives or desires another to do. Complex object is a construction used in English to show that one person or a thing causes or observes another person.

Or thing performing an action. It acts like a compound object that includes both a person or a thing affected and the action are performing. And also the verbs

are divided into several categories based. On whether they require in transformational generative grammar a complex, Object is seen part of a larger structure renowned as a small clause – a phrase that functions as the complement of certain verbs. It contains both a noun phrase and a nom – finite verbs.

**Мамедова З.А.
Мамедова Ш.Ю.
Алиева С.Х.**

**СИНТАКТИЧЕСКИЕ И СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
СЛОЖНЫХ ДОПОЛНЕНИЙ В СОВРЕМЕННОМ
АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ
РЕЗЮМЕ**

Ключевые слова: *сложное дополнение, структурные формы, семантическая нагрузка, глагол, синтаксические особенности.*

В данной статье исследуются синтаксические и семантические особенности конструкции с усложнённым дополнением в современном английском языке. Под усложнённым дополнением подразумевается структуры в которых глагол используется с дополнением, предоставляющим дополнительную информацию или взаимодействующим с другими компонентами предложения. Анализируются функции таких конструкции, их структурные формы и семантическая нагрузка в предложении.

Также проводится сравнительный анализ использования усложнённого дополнения носителями английского языка. Целью статьи является роли усложнённого дополнения в структуре языка определение трудности, возникающих при изучении и преподавании, а также предложение эффективных методов обучения в данной области. В современном английском языке синтаксические конструкции постоянно развиваются отражая изменения в коммуникационных потребностях общества.

Одной из важных структур является сложное дополнение. Которое играет ключевую роль в передаче сложных мыслей. Цель данной работы рассмотреть синтаксические и семантические особенности сложного дополнения в английском языке. Сложное дополнение отличается от придаточных предложений. Сложное дополнение чаще встречается в официальной семантика сложного дополнения отражает отношение субъекта к действию или состоянию объекта. Важно понимать что субъект и объект в этих конструкциях часто участвуют в разных действиях. Сложное дополнение в английском языке чаще всего встречается после глаголов восприятия, ментальной активности желания и заставленные.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Quirk R., Greenbaum S, Leech G. A comprehensive grammar the English language 1985, London;
2. Huddleston R., Pullum G., The Cambridge University Press, 2002, London;
3. Hüseynov A. "İngilis dilinin sintaksisi" Bakı, 2007;
4. Əliyeva R. "İngilis dilində feil konstruksiyaları və onların tədrisi. Bakı, 2010.

Rəyçi: prof. Z.Ş.Məmmədova